

תורתו של רבי מאיר 'אלהא דמאיר עננו'

1. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד א

שדר עלוייהו לנירון קיסר. כי קאתי, שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים, למערב - אתא נפל בירושלים, לארבע רוחות השמים - אתא נפל בירושלים. א"ל לינוקא: פסוק לי פסוקיך, אמר ליה: ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל וגו', אמר: קודשא בריך הוא בעי לחרובי ביתיה, ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא! ערק ואזל ואיגייר, ונפק מיניה ר"מ.

2. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה כ

ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם בתורתו של ר"מ מצאו
כתוב כתנות אור

3. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה ט

ה בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב, והנה טוב מאד והנה טוב מות, א"ר שמואל בר נחמן רכוב הייתי על כתפו של זקני ועולה מעירו לכפר חנן דרך בית שאן, ושמעתי את ר"ש בן אלעזר יושב ודורש בשם רבי מאיר, הנה טוב מאד הנה טוב מות, רבי חמא בר חנינא ורבי יונתן, רבי חמא בר חנינא אמר ראוי היה אדם הראשון שלא לטעום טעם מיתה ולמה נקנסה בו מיתה אלא צפה הקדוש ברוך הוא שנבוכדנצר וחירם מלך צור עתידין לעשות עצמן אלהות ולפיכך נקנסה בו מיתה הה"ד (יחזקאל כח) בעדן גן אלהים היית, וכי בגן עדן היה חירם, אתמהא, אלא אמר לו אתה הוא שגרמת לאותו שבעדן שימות,

4. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

אמר רבי אחא בר חנינא: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו - שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו. שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים. תנא: לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר - שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ולא נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו, ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו, ולמה נקרא שמו נהוראי - שמנהיר עיני חכמים בהלכה. אמר רבי: האי דמחדדנא מחבראי - דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה - הוה מחדדנא טפי. דכתיב והיו עיניך ראות את מוריק.

5. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לח עמוד ב

ואמר רבי יוחנן: שלש מאות משלות שועלים היו לו לרבי מאיר, ואנו אין לנו אלא שלש:

6. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יח עמוד ב

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. מיתבי, אמר רבי שמעון בן אלעזר: מעשה ברבי מאיר שהלך לעבר שנה בעסיא, ולא היה שם מגילה, וכתבה מלבו וקראה. אמר רבי אבהו: **שאני רבי מאיר דמקיים ביה ועפעפיך יישרו נגדך**. אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי: מאי ועפעפיך יישרו נגדך? אמר לו: אלו דברי תורה, דכתיב בהו התעיף עיניך בו ואיננו, ואפילו הכי - מיושרין הן אצל רבי מאיר.

7. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

ברוריא דביתהו דר' מאיר בריתיה דר' חנינא בן תרדיון הואי, אמרה לו: זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות. שקל תרקבא דדינרי ואזל, אמר: אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא, אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא. אזל נקט נפשיה כחד פרשא, אמר לה: השמיעני לי, אמרה ליה: דשתנא אנא. אמר לה: מתרחנא מרתח, אמרה לו: נפישין טובא (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי. אמר: ש"מ לא עבדה איסורא, כל דאתי אמרה ליה הכי. אזל לגבי שומר דידה, א"ל: הבה ניהלה, אמר ליה: מיסתפינא ממלכותא, אמר ליה: שקול תרקבא דדינרא, פלגא פלח ופלגא להוי לך. א"ל: וכי שלמי מאי איעביד? א"ל: אימא **אלהא דמאיר ענני ומתצלת**. ומי יימר דהכי איכא? [א"ל השתא חזית]. הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי, שקל קלא שדא בהו, הוו קאתו למיכליה, אמר: אלהא דמאיר ענני! שבקוה, ויהבה ליה. לסוף אשתמע מילתא בי מלכא, אתיוה אסקוה לזקיפה, אמר: אלהא דמאיר ענני! אחתוה. אמרו ליה: מאי האי? אמר להו: הכי הוה מעשה.

8. ילקוט יוסף תפילה ב הערות נוסחאות התפלה והברכות אות קס קס) לומר "אלהא דמאיר עננו".

כן כתב מהר"ח פלאג' בשו"ת לב חיים חלק ב' (או"ח ריש סימן קס). ע"ש. וכן הביא נוסח זה בספרו מועד לכל חי (סימן יא אות כח). והרה"ג הנאמ"ן הוסיף בספר נפש חיה (מערכת א' אות טו), שבחידושי **המהרש"א** עבודה זרה (יח ב) כתב, **שהכוונה אלהא דמאיר, המאיר לארץ ולדרים עליה הוא יעננו. ולפי זה טעות ביד האומרים אלהא דרבי מאיר עננו**. שוב יצא לאור הספר הליכות עולם חלק ח', ושם (עמ' נב) כתב בנידון זה בזה"ל: כתב בבן איש חי (פר' ראה אות ג'), וכתבו בשם הרמ"ע שהנודר בעת צרה יאמר אלהא דמאיר ענני, ויכוין לכוונה אשר כיון בה ר' מאיר בעל הנס בעת שאמר כן לשר בית הסוהר וינצל. ע"כ. וע' בפתח עינים (ע"ז יח ב) שכתב, מכאן נשתרבב המנהג בכל גלילותינו שעל כל צרה שמתפלל האדם עליה אומר אלהא דמאיר ענני ונודר שמן או צדקה לעילוי נשמתו של ר"מ. וכתב הרמ"ע במאמר חיקור דין (סוף ח"א) שיכוין למה שכיון ר' מאיר באותה כוונה, ולכן הנוהג כן יכוין בדעתו שיענה באותה כוונה שכיון ר"מ. ע"כ. וכן מנהגנו בסליחות לומר עננו אלהא דמאיר, ולא אומרים עננו אלהא דר' מאיר.... כתב, חדשים מקרוב באו שמוסיפים באמירת

עננו בסליחות "עננו אלהא דר' מאיר עננו", וכד הוינן בה, נראה שצריך לדקדק ולומר אלהא דמאיר עננו, כמ"ש לשומר בית הסוהר אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת, ומ"ש מרן החיד"א בס' עבודת הקודש (כף אחת סימן ג), שיאמר אלהא דר' מאיר ענני, יש להגיה בדבריו, וצ"ל אלהא דמאיר ענני בדוקא. וכן כתבו המקובלים. ובספרי עתרת החיים (סימן נב אות ח) כתבתי, שכן נהגו שהשרוי בצרה יפריש מעות לצדקה או שמן למאור או נר לעילוי נשמת ר' מאיר, וכן נהגו באיזמיר...

9. שמונה קבצים / קובץ א / תצו.

תצו. ההתקשרות האלהית, העליונה והטהורה, אינה מנגדת כלל את העולם ואת החיים, לכל עמקי תוכניהם, אלא גם מכשרת אותם ומרחיבתם. אלמלא חטאו ישראל לא היו צריכים כלל לסגל להם איזה סגולות מן החוץ כדי להשלים את עצמם בכל ערכי החיים. אבל החטא גרם, שהמחשבה העליונה הועמה, ומה שנשאר הוא אור של תולדה, שאין לו אותו הבוהק העליון וההכללה הגמורה של העליוניות המוחלטת, של המחשבה האלהית, וממילא אין לו אותה סגולת ההרחבה, עד שבא הדבר, שההתייחדות עם התכונה של ההתקשרות האלהית, החסירה את הכשרון לשארי כשרונות, והוצרך הפיזור של הגלות לבוא כדי להשלים את החסרונות הללו, לספג את כל היתרונות של כל הגויים אל תוכם כדי להשלים את צביונם, והשלמת הצביון והזיכור הארוך של הנפש הלאומית בכור הברזל של הגלות גרם לאפשר את החזרת האורה העליונה. זאת היא תכונת אורו של משיח, המיועדת לנו, בכל גדולתה. וגדולים יחידים בכל עת ובכל זמן מפלפלים הם בחכמה ומצפים לישועה, ומסתכלים הם באורו של משיח, ודעתם מתרחבת, עד שבעוצם ההתקשרות האלהית הם זוכים לדברים הרבה, והעולם כולו כדאי הוא להם. זאת היא נחלת העוסקים בתורה לשמה, ההולכים בדרכי רבי מאיר, שתורתו היתה אומרת כתנות אור, ואמר, הא משיחון, כלומר הארתו של משיח, שתורתו יכולה ומוכרחת להתפשט על כל קהלות גויים וסדרי ממשלותם, ועל כל ארחות החיים והבלטות פרטיהם עם כל מילוי העז וההוד שבהם.

10. אוצרות הראי"ה / חלק א' - תולדות הרב / טו. ניצוץ מנשמת המשיח

ראוי לתשומת לב כי בירושלמי קראו לרבי מאיר התנא "משיחא" (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ד). כאשר נחקר על אופיו ואישיותו נמצא כי הוא התנא שדרש "כתנות עור" להיות "כתנות אור" (ב"ר כ') והסביר הראי"ה: להפוך ע' אומות אל האחדות (אגרות, ח"א דף קמב). וגם זהו ר"מ שלימד לומר: "כל דעבד רחמנא, לטב" (ברכות ס:). והוא בעל ההלכה "כשם שמברכין על הטובה (בנפש חפצה) כן מברכין על הרעה" (ברכות מח:). וכן לימד שלעתיד לבוא לא יברכו על בשורות רעות "דיין האמת" כי אם "הטוב והמטיב" (פסחים נ:). ולכן דוקא ר"מ הוא שיכול ללמוד תורה מפי אלישע אחר (חגיגה טו:) כי יודע למצוא תוכן קדושה שבתוכיותו. ודוקא ר"מ הוא האומר שאפילו אם בני ישראל בנים לא אמון

בם, בנים משחיתים, עדיין הם בני אל חי! (קידושין לו.) והוא שמלמד זכות על הרשעים, בזמן שהאדם מצטער (ומדובר בסוגיא שם על מחרף ומגדף הנתלה!) שכינה אומרת: קלני מראשי, קלני מזרועי! (סנהדרין מו.). וזהו ר"מ המופלא שהיה רודף שלום בהשתדלות נמרצת (גיטין נב.) ומעשה מופתי יש עליו בירושלמי סוטה פ"א ה"ד ברקיקת האשה בעיניו). וכמובן, לא יוכלו חבריו לרדת עד סוף דעתו (עירובין יג:). אשר אפילו תלמידו היה יכול לטהר שרץ במאה וחמשים טעמים (שם). ויש בעינים הנ"ל רמזים רבים לשיטתו של הראי"ה. ובכך מובנים דברי הירושלמי שקראו לר' מאיר "משיחון" (כלאים פ"ט ה"ד). (עיין אגרות ג פז.)

אוצרות הראי"ה / תקצירים לספריו / ב. תקציר לספרי "אורות הקודש" / "אורות הקודש" כרך שלישי

ההתקשרות האלוקית אינה מנוגדת לחיים, אלא מכשרת אותו ומרחיבה אותו. אבל בגלל החטא, הועם זהר של המחשבה העליונה, עד עת שצריכים להתפזר בגלות ולקלוט כשרונות ויתרונות מן הגוים, והיתוך כור ברזל של הגלות. אבל היחידים המפלפלים בחכמה ומצפים לישועה (שבת לא.) בעוצם התקשרותם לאלקים בלימוד תורה לשמה (אבות ו') זוכים לדברים הרבה (שם) כלומר, זוכים לקלוט ישירות מן התורה את כל הכשרונות ההם. ולכן ר"מ דרש כתנות אור, א' במקום אות ע' (אומות))